

กระบวนการทางสังคมระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา
กับการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

SOCIAL PROCESS BETWEEN EDUCATIONAL WELFARE AND BUILDING
POTENTIAL OF COMMUNITY ENTERPRISE MANAGEMENT IN BAN
PHITAM COMMUNITY KRUNG CHING SUBDISTRICT NOPPHITAM
DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยผลเหตุจูงใจในการศึกษาครั้งนี้ คือปรากฏการณ์การทางสังคมในมิติทางสังคมในการจัดการตนเองของกลุ่มเกษตรกร โดยดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งศึกษาจากกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็นจำนวน 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (1) กลุ่มคณะกรรมการดำเนินการภายในกลุ่มกล้วยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง จำนวน 18 คน (2) กลุ่มผู้ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาขีดความสามารถกลุ่มกล้วยกรุงชิง จำนวน 5 คน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกระบบและตาอัยาศัย

ผลการวิจัยพบว่า

จากปัญหาการพึ่งพาลาดภายนอก ปัญหายัยธรรมชาติ และผลผลิตไม่ผ่านคุณภาพมาตรฐานทางสินค้า ซึ่งปัญหาดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดรวมกลุ่มกันศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบการศึกษาตามอัยาศัย เพื่อหาทางออกจากทุกซ์ด้วยการเริ่มต้นจากวางแผนพัฒนาอาชีพเป็นอันดับแรก เพื่อหาวิธีการเพิ่มรายได้ในครอบครัว แล้วจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง

* Received 22 November 2019; Revised 14 December 2019; Accepted 27 December 2019

มีการร่วมมือกันจัดการแผนพัฒนาในระดับของเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ “การใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประชุมร่วมกัน” นำสู่การดำเนินการแก้ไขปัญหาโรคผลตกต่ำ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จนกระทั่งค้นพบทางออกของปัญหาด้วยการเชื่อมโยงกลุ่มอาชีพ” ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติจริง ภายใต้กระบวนการการจัดสวัสดิการ ด้านการศึกษากับการจัดการกลุ่มอาชีพท้องถิ่น

คำสำคัญ: กระบวนการทางสังคม สวัสดิการด้านการศึกษา การจัดการวิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the social process between educational welfare and the management of Klueng Krung Ching Group Community Enterprise, Krung Ching Subdistrict, Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province, with motivation in this study. Is a social phenomenon in the social dimension of self-management of farmer groups By conducting studies in accordance with the qualitative research methodology in the form of participatory research process Which studied from the population who provided important information, divided into 2 groups as follows: (1) Internal Action Committee of Kluai Krung Ching Community Group, Kluai Krung Ching Group, 18 persons (2) Supporting groups for development Capability of the Kluai Krung Ching group, consisting of 5 people, which are community developers Public health academic Agricultural Extension Academic President of Krung Ching Subdistrict Administration Organization And the director of the informal and informal education center

The results show that:

From the external market dependency problem Natural disaster And the product does not pass the product quality standards The above problems stimulate the group to study and learn in the form of informal education. To find a way out of suffering by starting from the career development plan first. To find ways to increase family income Then established a network of professional groups, community enterprises, Kluai Krung Ching Group There are collaborations to manage the development plan at the professional network level. Using the learning management method "Using the exchange of learning and meeting together" leads to the implementation of the solution to the

problem of falling prices. And product development Until finding a solution to the problem by connecting careers "with the exchange of learning from real experience Practicality Under the process of providing educational welfare and managing a local professional group.

Keywords: Social Process, Educational Welfare, Community Enterprise Management

บทนำ

หลักสำคัญของการพัฒนาที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ คือ การพัฒนาที่ “ คน ” ให้คนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น หรือการที่คนภายในชุมชน สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และมีกิจกรรมที่ดำเนินร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แล้วนำไปสู่เครือข่ายการเรียนรู้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ว่าการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น มักเป็นไปในรูปแบบที่รัฐนำเข้าไปให้คนภายในชุมชน โดยไม่ได้ถามความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านก่อน จากคำกล่าวที่ว่า “ ชาวบ้านมีศักยภาพ แต่ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ” เป็น “ ความเชื่อ ” อย่างหนึ่งซึ่งสวนทางกับกระบวนการที่คุ้นเคย ๆ ของสังคมไทย ซึ่งแท้จริงแล้วประชาชนพึงได้รับสิทธิต่อการบริการที่ส่งเสริมด้านการศึกษาเรียนรู้ พัฒนาความรู้สู่การตนเอง พัฒนาทักษะด้านอาชีพ รวมถึงการส่งเสริมทัศนคติด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีมีคุณภาพต่อไป พร้อมทั้งมรการจ้ดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชนที่แท้จริง เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามนัยยะของการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาในชุมชน เป็นต้น (ระพีพรรณ คำหอม , 2557)

การเรียนรู้ของชุมชนที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้คนในชุมชนได้มาเรียนรู้ในการจัดการกลุ่มอาชีพร่วมกัน แต่การเรียนรู้จากกระบวนการนี้เพียงทำให้ได้แนวคิด ได้ทิศทางที่ถูกต้อง ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเท่านั้น แต่การที่จะทำให้เกิดผล เกิดการเปลี่ยนแปลงจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความเข้าใจร่วมกัน การนำแผนลงสู่การปฏิบัติก็จะต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำ ประสิทธิภาพในการพัฒนาแก้ไขปัญหา และป้องกันปัญหาก็จะเกิดได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในด้านการจัดการระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นจริง มีรูปธรรมที่จับต้องได้ มีพื้นฐานมั่นคงและพัฒนาทั้ง 3 ระดับ คือ พึ่งตนเองระดับครอบครัว พึ่งพาอาศัยกันระดับชุมชนและเครือข่าย และนำผลผลิตบางตัวออกไปสู่ตลาดภายนอก เป็นต้นแบบของวิสาหกิจชุมชนในการจัดการทุน

ของเอกชน เพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของทีศนา แชมมณี ได้วิเคราะห์ แนวโน้มของการศึกษาไทยต้องความเป็นสากลมากขึ้น สภาพโลกาภิวัตน์ ที่มีการเชื่อมโยงใน ทุกด้านร่วมกันทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ กฎกติกา การดำเนินการด้านต่าง ๆ ทั้งการค้า การลงทุน การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การโดยเราต้องพิจารณา “คนเป็นศูนย์กลาง” คนที่สมบูรณ์คนหนึ่งมีคุณภาพและประสิทธิภาพ คนที่สมบูรณ์ต้องการ เป็นคนที่มีสติปัญญา ullanam สมบูรณ์ จิตใจดีงาม การศึกษา การสาธารณสุข การประกันสังคม และการสังคมสงเคราะห์ คือองค์ประกอบที่สำคัญเพราะฉะนั้น จะมี สวัสดิการสังคม จึงจะสามารถป้องกันบรรเทาปัญหาและพัฒนาคนที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้นการ กำหนดยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคม การจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคมรวมทั้งการมอง “สวัสดิการชุมชน และสังคม” เชิงนโยบายทางสังคม มีความจำเป็นจะต้องมองอย่างเป็นองค์ รวม (ทีศนา แชมมณี, 2550)

กระบวนการการแก้ปัญหาที่เผชิญโดยเริ่มจากการกำหนดร่วมกันออกมาเป็นแผนงาน ที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวของชาวบ้านเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Jarvis Peter นิยาม หลักสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตสามารถคิดเป็นทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น หรือการที่คนภายในชุมชน สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และมีกิจกรรมที่ดำเนินร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความ ต้องการของประชาชนการจัดสวัสดิการที่เท่าเทียมประชาชนได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทุกคน ไม่ว่าผู้รับบริการจะอยู่ในฐานะหรือความเป็นอยู่อย่างใด รัฐควรจัดสวัสดิการให้อย่าง ยุติธรรม ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกัน (Jarvis, Peter, 2007) จากการศึกษาของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ พบว่า สวัสดิการชุมชนจึงเป็นเครื่องมือที่เน้นสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการ ตนเอง การจัดการศึกษา การรวมกลุ่มอาชีพ การขับเคลื่อนอย่างเป็นจริงจึงการจัดสวัสดิการ อย่างแท้จริง ปัจจุบันพบว่ารูปแบบการในการจัดสวัสดิการในชุมชน 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การ เริ่มต้นจากกลุ่มออมทรัพย์แล้วนำไปสู่การจัดสวัสดิการ (2) การเริ่มต้นจากหน่วยผลิตแล้ว นำไปสู่การจัดสวัสดิการ และ (3) การเริ่มต้นจากความเชื่อและอุดมการณ์แล้วนำไปสู่การจัด สวัสดิการด้านการศึกษาในชุมชน จากการสืบค้นความเป็นมา และการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นมูลเหตุที่น่าสนใจในการศึกษาในครั้งนี้ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ คือ กระบวนการทาง สังคมระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพินตา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เลือกชั้นตอนที่ผสมผสานแนวคิดของการจัดการจัดการชุมชน และการเรียนรู้ปัญหาของชุมชนด้วยกัน เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ (1) กลุ่มคณะกรรมการดำเนินการภายในกลุ่มกล้วยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง จำนวน 18 คน (2) กลุ่มผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาขีดความสามารถกลุ่มกล้วยกรุงชิง จำนวน 5 คน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกระบบและตาอธยาศัย

การวิจัยคั้งนี้มีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ 5 ระยะ 1) ระยะก่อนทำการวิจัย คือ การคัดเลือกชุมชนและการเข้าถึงชุมชนการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน 2) ระยะของการทำวิจัย คือ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการ พร้อมกำหนดแนวทางแก้ไข 3) ระยะการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพ คือ การศึกษาความเป็นไปได้ของแผนงานการวางแผนเพื่อติดตามและประเมินผล 4) ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ คือ การกำหนดการปฏิบัติงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) ระยะติดตามและประเมินผลโครงการนับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สรุปกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้าศึกษาหาสาเหตุปัญหาของชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เบาบางลง ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย และพื้นที่ชุมชนที่เลือกศึกษา

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการประชุมโดยใช้การเล่าเรื่อง (storytelling) โดยมีเป้าหมายสำคัญที่สุดของการเล่าเรื่อง คือให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ (ความเชื่อ) ในส่วนลึกของสมอง (ความคิด) และในส่วนลึกของร่างกาย (การปฏิบัติ) ออกมาเป็นคำพูด และหน้าตาท่าทาง (non-verbal communication) การปล่อยความรู้จากการปฏิบัตินี้ผู้ปล่อยจะอยู่ในสภาพที่มีทั้งจิตใต้สำนึก และจิตสำนึก (subconscious & conscious) ซึ่งเป้าหมายให้เกิดการสื่อสารภายในกลุ่มทางสังคม

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการทางสังคมระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาับการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปรากฏการณ์ของกระบวนการทางสังคมของกลุ่มกล้วยกรุงชิงในพื้นที่ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน และได้พัฒนาการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชนร่วมกันจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 9 จากการศึกษาเกิดข้อค้นพบที่น่าสนใจภายในชุมชน คือ มีการการพึ่งพาอาศัยในชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาความเป็นอยู่ดำเนินการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ในระดับการกินดีอยู่ดี นำไปสู่ความผาสุกของชุมชนและการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว และสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและสังคม พบว่า ภายในชุมชนได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำตกกรุงชิงได้ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์การอนุรักษ์สายพันธุ์กล้วย และสรรพคุณของกล้วยแต่ละสายพันธุ์ในพื้นที่

ระยะที่ 2 พัฒนาด้านสุขภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ดำเนินการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมในการเพาะปลูกกล้วยจนกระทั่งการแปรรูปและการบรรจุภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายให้มีความสามารถในการป้องกันรักษาของตัวเอง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการในการจัดการกลุ่มการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง

ระยะที่ 3 พัฒนาคุณภาพชีวิตและการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรต่อกัน ปรึกษาหารือแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้แก่ การนำกล้วยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของขนาด(ตกล้ำ) หรือกล้วยที่สุกงอม มาสร้างมูลค่าเพิ่มแปรรูปเป็นกล้วยตาก และต่อยอดด้วยการนำน้ำที่ไหลจากกล้วยตากมาแปรรูปเป็นสบู่ใช้ชื่อว่าสบู่ น้ำผึ้งกล้วย ซึ่งเป็นชื่อสินค้าที่ได้จากการประชุมลงประชามติของสมาชิกกลุ่มกล้วยกรุงชิง นำสู่การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ พบว่า การจัดจำหน่ายสินค้าสบู่ น้ำผึ้งกล้วยภายในชุมชนโดยตรงต่อเครือข่ายโฮมสเตย์กรุงชิงเนเจอร์ ซึ่งเป็นสถานที่พักรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเข้าแรมพักในพื้นที่จำนวน 5 แห่ง ดังต่อไปนี้ โฮมสเตย์บ้านจรัสศรี โฮมสเตย์บ้านมีวนา โฮมสเตย์บ้านอุ้นใจ โฮมสเตย์บ้านปลื้ค&เฟิร์ส โฮมสเตย์บ้านคุ้มตาหุ่ย เป็นต้น

ระยะที่ 4 พัฒนาอาชีพให้มั่นคงเกษตรกรมยั่งยืน ภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ให้คนในชุมชนทุกอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง พบว่า โครงสร้างของคณะกรรมการและสมาชิกเป็นตัวแทนมาจากกลุ่มองค์กรอื่น เช่น กลุ่มธนาคารตันไม้ กลุ่มเกษตรต้นแบบสวนสมรม ศูนย์ปราบศัตรูพืชตำบลกรุงชิง กลุ่มท่องเที่ยวเกษตรธรรมชาติ วิสาหกิจชุมชนเพื่อสุขภาพ และศูนย์การเรียนรู้คุ้มตาหุ่ย เป็นต้น เข้ามาร่วมมือกันทำงานบริหารจัดการกลุ่มโดยการมีลักษณะการทำงานแบบอย่างคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นเครือข่ายคณะกรรมการทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด มีศูนย์กลางเป็นผู้ประสานงาน มีกฎกติกาในการดำเนินงานตามแผนและกิจกรรม กอปรด้วยมีการเป้าหมายตัวชี้วัดในทุกระดับการทำงานอย่างชัดเจนมีความเข้าใจในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งสามขั้นตอน คือ พอมีพอกิน การรวมกลุ่ม และทำธุรกิจค้าขายโดยไม่เกินตัว และ

ความสามารถ ลดการพึ่งพาทภายนอก ไม่ตกเป็นเครื่องมือผู้อื่นด้วยความจำเป็น เสริมสร้างภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิมให้สามารถนำมาปฏิบัติได้ และต่อยอดภูมิปัญญาเหล่านั้นเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ จากการดำเนินการเวทีชุมชนวิเคราะห์ การปรับตัวของคณะกรรมการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง พบว่า

“ ... จุดเริ่มต้นในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยกรุงชิงช่วงแรกๆนั้น อาจถูกบ้างผิดบ้างก็ทำการรวบรวมปรับปรุงแก้ไขตลอด เรื่องเดียวกันที่เคยทำไม่สำเร็จมา วิเคราะห์หาสาเหตุวิธีแก้ไขใหม่ก็สามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้ได้รับความรู้ ป้องกันปัญหาในอนาคตได้ด้วย ในระยะหลังมีข้อมูลเพียงพอว่าจะใช้กิจกรรมอะไรแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ถูกทบทวนหลายชั้น หลายครั้งให้สอดคล้องกลายเป็น “แผนอาชีพกลุ่มกล้วย” (เป็นชื่อที่เรียกกันใหม่) ซึ่ง เป็นการวางแผนอย่างง่ายเป็นเครื่องมือทำให้คนเรียนรู้ ทำให้เกิด การเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนให้ได้รับพื้นที่ฟูพื้นที่ส่งเสริม และพัฒนาภาคการเกษตรของชาวบ้าน ขึ้นเป็นแผนชีวิต เป็นแนวทางร่วมกันลงสู่การปฏิบัติในครอบครัว และชุมชนของเราเอง...” (ระพีพันธ์ หนูทอง, 2562)

การปรับตัวด้านอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักในชุมชน สู่การพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิงจากปรากฏการณ์ ที่ค้นพบ ภายใต้รูปแบบ JITTIMA MODEL (J: Joining: I: Intelligence T: Triangular T: Transcendent I: Innovation M: Meaningful A: Awareness) ซึ่งเป็นข้อยืนยันเกณฑ์ในวิเคราะห์ผลการศึกษาที่เกิดขึ้นในชุมชนกรุงชิงดังต่อไปนี้

ด้านการเชื่อมต่อกภายในกลุ่มอาชีพ (J: Joining) การเคลื่อนไหวของกระบวนการกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง “ ระบบเครือข่าย และเพื่อนบ้าน” หรือ การขยายกลุ่ม กล่าวคือ ในการเจริญเติบโตของกลุ่มเกิดขึ้นได้นั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการเรียนรู้เพื่อหาทางออกวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ดังนั้นเกษตรกรที่เข้ามาร่วมกลุ่มนั้นจึงมาจากปัญหาในเรื่องเดียวกัน จึงทำให้โครงสร้างของกลุ่มมีความเหนียวแน่นมีความเป็นกลุ่มก้อนผูกพันกันด้วยความรักความเข้าใจในปัญหาอย่างเดียวกัน และการมีจิตสำนึกร่วมกัน ภายในกลุ่มมีจุดประสงค์อย่างเดียวกันคือการหาทางออกจากปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกฎกติการ่วมกันโดยที่กฎกติกาทุกอย่างจะต้องมาจากความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนร่วมกัน

ด้านการเลือกใช้ความรู้สติปัญญาภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (I: Intelligence) การเตรียมก่อนจัดการเรียนรู้การเลือกใช้ความรู้สติปัญญาภายในกลุ่ม เป็นการเตรียมการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ คือผู้จัดการเรียนรู้ วิทยากรกระบวนการและผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เข้าใจในชุมชน ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดกรอบหรือแนวทางในการจัดการเรียนรู้และนำไปสู่

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งควรดำเนินการโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ให้ชัดเจน ศึกษารวบรวมข้อมูลชุมชน ปัญหาความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ประมวลผลข้อมูลอย่างเป็นระบบ และวิเคราะห์ประเมินข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชน

ด้านการตรวจสอบข้อมูลวิธีเหตุผลสามเส้าภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (T: Triangular) กระบวนการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม เมื่อเกิดปัญหาตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบข้อมูลเช่นมีคณะกรรมการภายในกลุ่ม 1 ท่าน ตัวแทนจากปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ 1 ท่าน และตัวแทนจากผู้นำในชุมชน 1 ท่าน เพื่อมาพิจารณาประเด็นปัญหาร่วมกันตามหลักการตรวจสอบข้อมูลวิธีเหตุผลสามเส้า กอปรด้วยการนำหลักคิดแบบวิถีชีวิตหลักธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้พิจารณาแก้ไขปัญหาย่างไร้ครรรวญ

ด้านการสร้างแรงพลังยอดเยี่ยมภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (T: Transcendent) เริ่มก่อตัวมาจากความเชื่อและความศรัทธาของผู้นำคือผู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ “ผลสำเร็จที่ดี” ผู้นำมีกัลยาณมิตรและมีอัธยาศัยไมตรีจิตที่ดีต่อเพื่อนบ้านทุกคน และนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) ความเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นที่จะให้พบทางออกจากปัญหา 2) ความกรุณาสามารถเสียสละเวลาส่วนตัวช่วยเหลือผู้อื่นได้ตลอด 3) ความมุกิตาแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ และ 4) ความอุเบกขาไม่ซ้ำเติมผู้ที่ก่อเกิดปัญหาขึ้นในเวทีการเรียนรู้ภายในชุมชน แต่จะใช้วิธีการประนีประนอมข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ด้วยสันติวิธีและยึดหลักประชาธิปไตยยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นด้วยการเสริมพลังขึ้นภายในกลุ่ม

ด้านการใช้นวัตกรรมภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (I : Innovation) การใช้นวัตกรรมภายในกลุ่มต่อการทำงานที่ว่า “ปรับเปลี่ยนวิธีคิดก่อนลงมือทำ” ผสมผสานความรู้ จากประสบการณ์ลองผิดลองถูก หมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาที่มีการส่งเสริม และบริการองค์ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ มารวมตัวกันผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และมีวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ “การใช้ปัญหาเป็นฐานสร้างองค์ความรู้” จากกระบวนการสาธิต ทดลอง และปฏิบัติซ้ำ แล้วนำองค์ความรู้ไปบริการแก่ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการให้ความหมายสิ่งสำคัญภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (M: Meaningful) ความเพียรพยายามในการทำงานโดยนำหลักการให้ความหมายสิ่งสำคัญภายในกลุ่ม ตามหลัก อิทธิบาท 4 มาเป็นคู่มือในการทำงาน คือ 1) ฉันทะ พอใจและรักในการทำเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ 2) วิริยะเพียรขยันทำงานด้วย

ความตั้งมั่น 3) จิตตะ สนใจฝึกฝนหาความรู้อยู่เสมอเมื่อมีโอกาสจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์
ศึกษาดูงานในสถาบันต่างๆ และ 4) วิมังสา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลพิจารณาและไตร่ตรองใน
ข่าวสารและเปิดรับนวัตกรรมต่างๆที่เข้ามาอยู่ตลอดเวลา คุณสมบัติของผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ที่มี
ศีล สมาธิ และปัญญา และมีคุณสมบัติที่ดี 7 อย่างคือ รู้หลักการ รู้จุดหมาย รู้ตน รู้ประมาณ
รู้จักกาล รู้ชุมชน และรู้จักบุคคล”

ด้านการสร้างจิตสำนึกภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง (A: Awareness)
“กระบวนการวางแผนชีวิตควบคู่กับการวางแผนอาชีพ” ซึ่งการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาที่มี
รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการจัดสวัสดิการด้านการศึกษาในเรื่องของทุน
ทรัพยากรชุมชน มีวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ “การใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน” ในการ
ประชุมของสภาผู้นำชุมชนจนกระทั่งเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ที่ให้บริการความรู้สู่พี่น้องตนเองของ
สมาชิกในชุมชน ด้วยการสร้างจิตสำนึกขับเคลื่อนเครือข่ายอาชีพเน้นการพึ่งพิงพึ่งพา
แลกเปลี่ยนผลผลิตทางการเกษตรจากกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอพบพิ
ดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเน้นการศึกษาปฏิบัติการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม
โดยผ่านกระบวนการทางสังคมนะหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจ
กลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอพบพิดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เป็นปัจจัยที่
ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ซึ่งมุ่งเน้นให้มีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการ
ปฏิบัติงานจริง รวมถึงกำลังจากคณะกรรมการ กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชนทุกฝ่ายมาเข้า
ร่วมในทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมีการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่แยกการเรียนรู้ออกจากชีวิต
จริง มีการพยายามในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือ
สภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองตอบต่อการแก้ปัญหาและสอดคล้อง
กับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการ
พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไข เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกนำ
กลับไปลงมือปฏิบัติแล้วกลับมา ทบทวนวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสรุปบทเรียน เพื่อหาหนทางต่อไป
อีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ นี้เท่ากับเป็นการยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม และผล
พวงจากการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงดังกล่าวยังช่วยแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิต
เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นผลที่คนในชุมชนสามารถเห็นเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

ข้อค้นพบในการศึกษากระบวนการทางสังคมนะหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา
กับการจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง อธิบายได้ว่าเกิดการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่
เพื่อสืบค้นองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วการจัดเก็บความรู้ท้องถิ่นตั้งแต่

กระบวนการผลิตและการบริโภค กระบวนการแปรรูป ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปการผลิตทางด้านการเกษตร สอดคล้องกับการศึกษาของจิตติมา ดำรงวัธนะ ได้ศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองของเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช แผนแม่บทชุมชนที่ผ่านกระบวนการครอบคลุมทุกขั้นตอน ก็จะเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดความเข้าใจร่วมกัน การนำแผนลงสู่การปฏิบัติก็จะได้รับความร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำ ประสิทธิภาพในการพัฒนาแก้ไขปัญหา และป้องกันปัญหาก็จะเกิดได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในด้านการการจัดระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นจริง มีรูปธรรมที่จับต้องได้ มีพื้นฐานมั่นคงและพัฒนาทั้ง 3 ระดับ คือ พึ่งตนเองระดับครอบครัว พึ่งพาอาศัยกันระดับชุมชนและเครือข่าย และนำผลผลิตบางส่วนออกไปสู่ตลาดภายนอก เป็นต้นแบบของวิสาหกิจชุมชนในการจัดการทุนของเอกชน เพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาในรูปแบบ พบว่า มีการจัดการศึกษา 2 รูปแบบคือ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา ที่มีการส่งเสริม และบริการองค์ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มารวมตัวกันผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และมีวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ “การใช้ปัญหาเป็นฐานสร้างองค์ความรู้” (จิตติมา ดำรงวัธนะ, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์สวัสดิ์ อักษรสวัสดิ์ ที่พบว่าการใช้ทรัพยากรในงานสวัสดิการสังคม เป็นระบบการจัดบริการสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (พงษ์สวัสดิ์ อักษรสวัสดิ์, 2550) รวมถึงการศึกษานรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ในบทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนากระบวนการสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ที่พบว่า “สวัสดิการสังคม” สื่อความหมายให้เห็นถึงสถาบัน และโครงการที่ปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความอยู่ดี กินดี หรืออยู่ดี มีสุข (นรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546)

การจัดการวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิงใช้วิธีการเรียนรู้ในรูปแบบกระบวนการทดลองปฏิบัติจริง และการปฏิบัติซ้ำจนได้ความรู้ที่ใช้ได้จริงแล้วนำองค์ความรู้ไปบริการแก่ชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความต้องการของชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใต้ระบบการจัดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้รอบด้านต่อเนื่องตลอดไปสอดคล้องกับการศึกษาของ ระพีพรรณ คำหอม ที่พบว่า ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา

สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการกระบวนการยุติธรรม และ บริการสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ระพีพรรณ คำหอม, 2554)

การส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพในชุมชนมีความรู้เท่าทันตามความเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งใน ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านกฎหมาย สังคมและการเมือง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการ เรียนรู้การจักระบบการสื่อสารในชุมชน จัดเวทีประชาคมส่งเสริมให้มีการพบปะพูดคุยในชุมชน เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ด้านต่าง ๆ หรือสอดแทรกผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี ดำเนินการพัฒนาแหล่งแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาแนวคิดของประชาชน ให้สามารถนำไปใช้ ประโยชน์อย่างเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับผลการศึกษาของโกวิทย์ พวงงาม กล่าวถึง ความสำคัญของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็น จุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม ประเทศใดหาก ประชากรในชาติโดยส่วนรวมด้อยคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดม สมบูรณ์เพียงใด ส่งผลให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มี ประชากรที่มีคุณภาพได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553)

สรุป

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของกระบวนการทางสังคม ระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบล กรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในกระบวนการทางสังคมแบบกลุ่มระบบ เครือญาติ และเพื่อนบ้าน มีการต่อยอดการขยายกลุ่มทางสังคมจากการเรียนรู้เพื่อหาทางออก วิฤติการณ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มุ่งเน้นให้ส่วนร่วมของภาคประชาชนในการปฏิบัติงานจริง รวมกำลังจากคณะกรรมการ กลุ่มทางสังคม และองค์กรชุมชนทุกฝ่ายมาเข้าร่วมในทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายมีการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่แยกการเรียนรู้ออกจากชีวิตจริง มีการพยายาม ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินตามระบบการจัด สวัสดิการด้านการศึกษา การเริ่มต้นของเกษตรกรที่เข้ามาร่วมกลุ่มนั้นจึงมาจากปัญหาในเรื่อง เดียวกัน จึงทำให้โครงสร้างของกลุ่มมีความเหนียวแน่นมีความเป็นกลุ่มก้อนผูกพันกันด้วยความ รักความเข้าใจในปัญหาอย่างเดียวกัน และการมีจิตสำนึกร่วมกัน ภายในกลุ่มมีจุดประสงค์อย่าง เดียวกันคือการหาทางออกจากปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกฎกติการ่วมกันโดยที่กฎกติกาทุกอย่าง จะต้องมาจากความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนร่วมกันการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่ กระบวนการผลิต การบริโภค การแปรรูป จัดจำหน่าย และแปรรูป ส่งเสริมการพึ่งตนเองด้าน ความมั่นคงทางด้านอาหารภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยกำหนดนโยบายส่งเสริมแนวทางการการจัดสวัสดิการ ด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพท้องถิ่น ควรเป็นนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) โดยให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ ในการวางรูปแบบและกำหนด กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการเสนอความคิดเห็นในการขอความช่วยเหลือจากทาง ภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนมีกระบวนการจัดการชุดความรู้ และผสมผสานความรู้ในชุมชนด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการชุมชน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการศึกษาจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักมีอำนาจ และการได้มีส่วนร่วมในชุมชนจะนำไปสู่ความ รับผิดชอบ และเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุน การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านที่เหมาะสม (Traditional or Low Technology) โดยเฉพาะเทคโนโลยีในเรื่องของภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพเพื่อความ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และภาคประชาชนสามารถมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต และเครื่องทุนแรงในการทำมาหากิน รวมทั้งในราคาถูกมีประสิทธิภาพและไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เน้นแผนปฏิบัติการในการดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพเป็นการควบคุมการดำเนินงานของระบบราชการให้ครอบคลุม สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สำหรับการศึกษาด้านการกำหนดนโยบาย ศึกษาวิจัยในการปรับปรุงและคิดค้นหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับอาชีพ วิถีชีวิต และสังคม วัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับกระบวนการจัดการศึกษา ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายการ เรียนรู้ที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการศึกษาในชุมชนวิเคราะห์เชิงนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการการศึกษาในชุมชน และการประเมินผลการจัดการชุดความรู้ หลักสูตรท้องถิ่นในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). ชุมชนเข้มแข็งในมิติการพัฒนาชุมชน. รายงานสถานการณ์ความ เป็นอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยระดับเมืองและชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จรัสศรี เพ็ชรประสิทธิ์ และคณะ (19 มีนาคม 2562). วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยกรุงชิง. (จิตติ มา ดำรงวัฒนธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- จิตติมา ดำรงวัฒนธรรม. (2554). การศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองของเครือข่ายแผนแม่บทชุมชน

- จังหวัดนครศรีธรรมราช . ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการ
อุดมศึกษา.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจน
และคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แคมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์สวัสดิ์ อักษรสวัสดิ์. (2550). สิทธิการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ในการอนุรักษ์
และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2554). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. ใน เอกสารประกอบการสอน วิชา
แนวคิด และทฤษฎีปฏิบัติงานสวัสดิการสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Jarvis, Peter. (2007). Organizational culture and identity. New Delhi: Sage
Publication.